

όνομα

όνομα, το, ουσ. [< αρχ. ὄνομα], το όνομα. Υποκορ. **ονοματάκι, το** (βλ. λ.). Μεγεθ. **ονοματάρα, η** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 94 φρ.)·

- ακούει στ' όνομα, ονομάζεται: «θα βρεις κάποιον που ακούει στ' όνομα Περικλής»·
- ακούω τ' όνομά μου, ο νουός ή η νονά δίνει στο εγγόνι μου κατά το μυστήριο της βάπτισης το όνομά μου: «προχτές βάφτισαν τον εγγονό του κι είναι όλος χαρά, γιατί άκουσε τ' όνομά του»·
- άλλος έχει τ' όνομα κι άλλος έχει τη χάρη, άλλος έχει τη φήμη πως αξίζει ή πως είναι ικανός σε κάτι, ενώ στην πραγματικότητα άλλος έχει αυτές τις ιδιότητες: «μου λέγατε πως είναι καλό παιδί, όμως, άλλος έχει τ' όνομα κι άλλος έχει τη χάρη, γιατί καλό παιδί αποδείχτηκε ο αδερφός του, ενώ αυτός είναι μεγάλος μπαγάσας»·
- αμαυρώνω τ' όνομά μου, ενώ είμαι ευνόητος αποκτώ με τις πράξεις μου κακή φήμη: «κατάγεται από μεγάλη οικογένεια, αλλά αμαύρωσε τ' όνομά του με τους αλήτες που μπλέχτηκε»·
- αποκτώ όνομα, βλ. φρ. κάνω όνομα·
- αφήνω όνομα, μνημονεύομαι για την καλή ή κακή δράση μου: «άφησε όνομα όσο καιρό είχε τη διεύθυνση του εργοστασίου, γιατί όλοι ήταν ευχαριστημένοι || μπορεί να πέθανε φτωχός, αλλ' άφησε όνομα με τα ολονύχτια όργιά του»·
- αφήνω στ' όνομα (κάποιου κάτι), βλ. φρ. γράφω στ' όνομα (κάποιου κάτι)·
- βάζω τ' όνομα κάποιου στο στόμα μου, βλ. φρ. πιάνω τ' όνομα κάποιου στο στόμα μου·
- βάζω τ' όνομά μου, υπογράφω: «αφού διάβασα πρώτα το συμβόλαιο, έβαλα τ' όνομά μου»·
- βγάζω όνομα, **α.** αποκτώ φήμη, γίνομαι διάσημος για κάτι καλό ή κακό: «με το πρώτο βιβλίο που έγραψε, έβγαλε αμέσως όνομα || πώς να μη βγάλεις όνομα με τους αλήτες που κάνεις παρέα!». **β.** χάνω τη φερεγγυότητά μου: «κάποτε ήταν καλός έμπορος, αλλά έβγαλε όνομα απ' τη μέρα που άρχισε να παίζει χαρτιά, γιατί δεν πληρώνει τις υποχρεώσεις του»· βλ. και φρ. του βγάζω τ' όνομα·
- βγάζω τ' όνομά μου (σε κάποιον ή σε κάποια), βαφτίζω κάποιον ή κάποια και του δίνω όνομα ίδιο με το δικό μου: «βάφτισε κάποιο άπορο παιδί κι επειδή δεν είχε παιδιά, έβγαλε τ' όνομά του». (Λαϊκό τραγούδι: εγώ για την αγάπη σου και για την ομορφιά σου, θε να βαφτίσω ένα παιδί, να **βγάλω τ' όνομά σου**)· βλ. και φρ. δίνω τ' όνομά μου (σε κάποιον ή σε κάποια)·
- βγαίνει τ' όνομά μου, διασύρεται η υπόληψή μου: «πρέπει να καταλάβεις πως με τους αλήτες που κάνεις παρέα, βγαίνει τ' όνομά σου». (Λαϊκό τραγούδι: δε θέλω πια να ξαναρθείς κρυφά από τη μαμά σου, για μένα, το παλιόπαιδο, να **βγαίνει τ' όνομά σου**)·
- για ένα όνομα ζούμε, δηλώνει πως στη ζωή η υπόληψη του ατόμου και η καλή του φήμη είναι υπεράνω όλων: «δε θέλω να 'χω ανάμειξη σε απατεωνιές και λοβιτούρες, γιατί για ένα όνομα ζούμε»·
- για όνομα! βλ. φρ. για (τ') όνομα του Θεού(!)·
- για (τ') όνομα του Θεού! βλ. λ. **Θεός**·
- γίνομαι όνομα, βλ. λ. κάνω όνομα·
- γιορτάζω τ' όνομά μου, γιορτάζω την ονομαστική μου γιορτή: «του Αγίου Γεωργίου γιορτάζω τ' όνομά μου»·

- γνωστό όνομα, **α.** είναι διάσημος, φημισμένος: «μα και βέβαια τον ξέρω τον τάδε, αφού είναι γνωστό όνομα».
- β.** έχω την εντύπωση πως γνωρίζω το άτομο του οποίου αναφέρεται το όνομα, χωρίς όμως να είμαι απόλυτα σίγουρος, ή απλά έχω ακούσει το όνομά του κάπου σε κάποια συζήτηση: «γνωστό όνομα, κάτι μου λέει, αλλά δε μπορώ να θυμηθώ πού συναντηθήκαμε»·
- γράφ' το στ' όνομα του... ή γράψ' το στ' όνομα του... (ακολουθεί κάποιο όνομα), πίστωσέ το στον...: «θ' αγοράσω αυτό το πουκάμισο και γράφ' το στ' όνομα του φίλου μου του Νίκου»·
- γράφω στ' όνομα (κάποιου κάτι), ορίζω με διαθήκη σε κάποιον την κυριότητα επί της περιουσίας μου μετά το θάνατό μου: «λίγο πριν πεθάνει, έγραψε στ' όνομα του γιου του όλη την περιουσία του». (Λαϊκό τραγούδι: *όσα κι αν είχα τα 'γραψα απάνω στ' όνομά της* κι ένα πρωί με διώξανε αυτή και η μαμά της)·
- γράφω τ' όνομά μου, βλ. συνηθέστ. βάζω τ' όνομά μου·
- δε λέμε ονόματα, δεν κατονομάζουμε κανέναν, ιδίως όταν δεν είναι παρών: «στην παρέα μας, όταν κουβεντιάζουμε για σοβαρά πράγματα και δεν είμαστε όλοι παρόντες, δε λέμε ονόματα για ν' αποφεύγονται διάφορες παρεξηγήσεις»· βλ. και φρ. *ονόματα να μη λέμε*·
- δεν έχει τίποτα στ' όνομά του, δε φαίνεται με κάποιο νόμιμο έγγραφο να έχει στην ιδιοκτησία του οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο, χωρίς αυτό να σημαίνει πως είναι και φτωχός: «επειδή κάνει μεγάλα ανοίγματα στη δουλειά του, έχει μεταβιβάσει όλη την ακίνητη περιουσία στη γυναίκα του και δεν έχει τίποτα στ' όνομά του». Πολλές φορές, μετά το τίποτα ακολουθεί το *γραμμένο*·
- δεν κρατώ ονόματα, δε σημειώνω ή δεν μπορώ να θυμάμαι ονόματα: «συναναστρέφομαι με τόσο πού κόσμο, που δεν κρατώ ονόματα»·
- δίνω τ' όνομά μου (σε κάποια), παντρεύομαι κάποια: «εγώ σου 'δωσα τ' όνομά μου και δε θέλω να το ντροπιάσεις». Από το ότι παλιότερα, όταν μια γυναίκα παντρευόταν, έπαιρνε το οικογενειακό όνομα του άντρα της· βλ. και φρ. *παίρνω τ' όνομα (κάποιου)*·
- δίνω τ' όνομά μου (σε κάποιον ή σε κάποια), **α.** υιοθετώ κάποιο παιδί: «επειδή δεν μπορούσε να κάνει η γυναίκα μου παιδί, πήρα ένα αγοράκι απ' το ορφανοτροφείο και του 'δωσα τ' όνομά μου». **β.** αναγνωρίζω νόμιμα ένα νόθο παιδί μου: «συζούσα με την τάδε κι έκανα μαζί της ένα κοριτσάκι, όμως του 'δωσα τ' όνομά μου για να 'μαι εντάξει με τη συνείδησή μου»· βλ. και φρ. *βγάζω τ' όνομά μου (σε κάποιον ή σε κάποια)*
- έβγαλα κακό όνομα, βλ. φρ. *μου βγήκε τ' όνομα*·
- είναι πρώτο όνομα ή είναι το πρώτο όνομα, πρόκειται για πολύ διάσημο πρόσωπο σε ένα χώρο επαγγελματικό, καλλιτεχνικό ή κοινωνικό: «ο κύριος τάδε είναι πρώτο όνομα στο χώρο της ιατρικής || η τάδε είναι το πρώτο όνομα στο χώρο του κινηματογράφου»·
- είναι πρώτο όνομα στη νύχτα ή είναι το πρώτο όνομα στη νύχτα, πρόκειται για πρόσωπο που κυριαρχεί στις παράνομες υποθέσεις που διαδραματίζονται κατά τη διάρκεια της νύχτας, είναι δηλαδή διάσημος μπράβος, νονός, εκβιαστής, έμπορος ναρκωτικών ή έμπορος λευκής σαρκός: «όλοι θέλουν να τα 'χουν καλά μαζί του, γιατί είναι πρώτο όνομα στη νύχτα»· βλ. και φρ. *είναι πρώτο όνομα στην πίστα*·
- είναι πρώτο όνομα στην πίστα ή είναι το πρώτο όνομα στην πίστα, πρόκειται για καλλιτέχνη, ιδίως τραγουδιστή ή τραγουδίστρια, που κυριαρχεί στη νυχτερινή διασκέδαση: «η τάδε είναι το πρώτο όνομα στην πίστα»·
- είναι στ' όνομά του (κάτι), είναι στην κυριότητά του, είναι ιδιοκτήτης του: «δεν είναι φτωχός, γιατί αυτή η βιλάρα που βλέπεις είναι στ' όνομά του»·
- εν ονόματι του νόμου, δυνάμει του νόμου: «εν ονόματι του νόμου, συλλαμβάνεστε»·

- *εξ ονόματος του...*, εκ μέρους του..., ως εκπρόσωπος του...: «έρχομαι εξ ονόματος του τάδε»· βλ. και φρ. *τον γνωρίζω εξ ονόματος*·
- *επ' ονόματι*, στο όνομα κάποιου: «το λογαριασμό θα τον ανοίξεις επ' ονόματι της γυναίκας μου»·
- *έχει ένα όνομα*, είναι ευυπόληπτος: «δε θέλει να κάνει παρέα μ' αλήτες, γιατί έχει ένα όνομα!». (Λαϊκό τραγούδι: **είχα ένα όνομα, είχα ένα σπίτι, είχα και μίαν αγάπη στην καρδιά κι άξαφνα κατάντησα σαν τον πρώτο αλήτη μια πληγή, μια σκέτη μαχαιριά**)·
- *έχει κακό όνομα*, **α.** δεν είναι ευυπόληπτος, έχει κακή φήμη: «να πεις το γιο σου να μην κάνει παρέα με τον τάδε, γιατί έχει κακό όνομα». **β.** δεν είναι φερέγγυος: «δεν του κάνει κανείς πίστωση, γιατί έχει κακό όνομα στην αγορά»·
- *έχει καλό όνομα*, **α.** είναι ευυπόληπτος, έχει καλή φήμη: «από τη μέρα που κάθισε σ' αυτή τη γειτονιά, έχει καλό όνομα και τον εκτιμούν όλοι». **β.** είναι φερέγγυος: «όλοι θέλουν να συνεργάζονται μαζί του, γιατί έχει καλό όνομα στην αγορά»·
- *έχει όνομα*, είναι διάσημος, ικανός, είναι φημισμένος για κάτι: «χρόνια έχει όνομα με τα βιβλία που γράφει || κάθε φορά που παθαίνει βλάβη τ' αυτοκίνητό μου, το πηγαίνω στον τάδε μηχανικό, γιατί έχει όνομα»·
- *έχει όνομα στη μαρκίτσα*, βλ. λ. [μαρκίτσα](#)·
- *έχει στ' όνομά του (κάτι)*, αποδεικνύει με νόμιμο έγγραφο την κυριότητά του επί κινητής ή ακίνητης περιουσίας: «αυτός ο άνθρωπος έχει στ' όνομά του τέτοια περιουσία, που μπορεί για χρόνια να θρέφει όλη την πόλη μας»·
- *έχω τ' όνομά μου*, βλ. φρ. *γιορτάζω τ' όνομά μου*·
- *θα σε κάνω ν' αλλάξεις όνομα*, θα σε κατατροπιάσω, θα σε καταξεφτιλίσω: «αν σε δω να βρίζεις πάλι τους γονείς σου, θα σε κάνω ν' αλλάξεις όνομα». Πολλές φορές, ακολουθούν διάφοροι υβριστικοί χαρακτηρισμοί, μεταξύ των οποίων, *αλήτη ή παλιοαλήτη ή κοπρόσκυλο ή ρεμάλι*·
- *θέλω αποδείξεις και ονόματα*, απαιτώ τεκμήρια και να μου κατονομάσεις ανθρώπους, ιδίως ύποπτους για κάτι: «δε θέλω να μου μιλάς αφηρημένα, θέλω ονόματα». (Τραγούδι: **απόψε θέλω αποδείξεις και ονόματα και το κορμάκι σου θα ψάξω πόντο πόντο**)·
- *θέλω διευθύνσεις και ονόματα*, απαιτώ την πλήρη διαλεύκανση μιας υπόθεσης, ιδίως ύποπτης: «είναι έξαλλος ο διευθυντής, γιατί πιστεύει πως η παραγωγή σκάρτου εμπορεύματος οφείλεται σε σαμποτάζ, γι' αυτό θέλει διευθύνσεις και ονόματα, αλλιώς θα μας απολύσει όλους»·
- *θέλω ονόματα*, απαιτώ να μου κατονομάσεις ανθρώπους, ιδίως ύποπτους για κάτι: «αν θέλεις να συμβάλεις στην έρευνα που κάνω, θέλω ονόματα»·
- *κάλλιο (καλύτερα) να σου βγει το μάτι παρά τ' όνομα*, βλ. λ. [μάτι](#)·
- *κάνω όνομα*, αποκτώ φήμη, γίνομαι διάσημος: «απ' τη μέρα που βγήκε στην τηλεόραση, έκανε όνομα»·
- *κατ' όνομα*, **α.** μου είναι γνωστός μόνο ως όνομα, δεν τον γνωρίζω προσωπικά: «δεν τον έχω δει ποτέ μου αυτόν που μου λες, αλλά τον ξέρω κατ' όνομα». **β.** δεν έχω προσωπική αντίληψη για κάποιον, ό,τι γνωρίζω γι' αυτόν, προέρχεται από πληροφορίες: «ξέρω μόνο κατ' όνομα πως είναι τίμιος έμπορος, αλλά δεν είχα ποτέ μου αλισβερίσι μαζί του». **γ.** τυπικά, όχι ουσιαστικά: «αυτός κατ' όνομα είναι διευθυντής του εργοστασίου, γιατί στην πραγματικότητα άλλος το διευθύνει»·
- *κηλιδώνω τ' όνομά μου*, βλ. φρ. *λερώνω τ' όνομά μου*·

- κοινό όνομα, συνηθισμένο: «το όνομα Γιάννης είναι το πιο κοινό όνομα στην Ελλάδα»·
- κρατώ τ' όνομα (κάποιου), το εντυπώνω στο μυαλό μου ή το σημειώνω σε κάποιο σημειωματάριο: «κράτησες τ' όνομα του κυρίου που με ζήτησε;»·
- λέει για τ' όνομά μου, αναφέρεται σε μένα θετικά ή αρνητικά: «κάναμε παρέα το καλοκαίρι στις διακοπές μας κι ακόμα λέει για τ' όνομά μου». (Λαϊκό τραγούδι: όπου σταθείς κι όπου βρεθείς θα λες για τ' όνομά μου, για τα καλά που πέρασες στα χέρια τα δικά μου)·
- λεκιάζω τ' όνομά μου, βλ. φρ. λερώνω τ' όνομά μου·
- λερώνω τ' όνομά μου, προσβάλλω, διασύρω με τις πράξεις μου, τη συμπεριφορά μου το καλό όνομα που έχω: «προσπαθώ να φέρομαι πάντα ευγενικά και τίμια, γιατί δεν έχω σκοπό να λερώσω τ' όνομά μου»·
- λέω τα πράγματα με τ' όνομά τους, βλ. λ. πράγμα·
- με τ' όνομα, με ουσιαστική, με πραγματική αξία για την ιδιότητα που αναφέρεται πως έχει κάποιος: «να τους πεις πως είμαι ο μάστρο Βαγγέλης με τ' όνομα»·
- μεγάλα ονόματα, πρόσωπα εξέχοντα: «στη δεξίωση ήταν παρόντα όλα τα μεγάλα ονόματα της πόλης μας»·
- μεγάλο όνομα, διάσημος, φημισμένος: «έχω γνωρίσει πολλά μεγάλα ονόματα στο χώρο της λογοτεχνίας». (Λαϊκό τραγούδι: κι άμα θες ακόμα κάνουμε κουμπάρο μ' όνομα μεγάλο, τον Βασίλη τον Τσιτσάνη. Πες μου το ναι λοιπόν κι αγάπα με κι εσύ!)·
- μη για όνομα της Παναγίας! βλ. λ. [Παναγία](#)·
- μη για όνομα του Θεού! βλ. λ. [Θεός](#)·
- μιλάμε με τα μικρά μας ονόματα, είμαστε πολύ γνωστοί, έχουμε μεγάλη οικειότητα μεταξύ μας: «μπορεί να έγινε μεγάλο και τρανός, αλλά μεταξύ μας μιλάμε με τα μικρά μας ονόματα, γιατί γνωριζόμαστε από παιδιά»·
- μου βγάζουν τ' όνομα, προσβάλλουν, διασύρουν την υπόληψή μου, διαδίδοντας κακοήθειες ή φανταστικά επιλήψιμα γεγονότα: «εγώ ξέρω πως είμαι τίμιος, γι' αυτό δε μ' ενδιαφέρει αν μου βγάζουν κάθε τόσο τ' όνομα». (Λαϊκό τραγούδι: είμ' αλανιάρια μερακλού, φουμάρω το χασίσι, γι' αυτό μου βγάλαν τ' όνομα πως αγαπώ ντερβίση)·
- μου βγήκε τ' όνομα, **α.** απόκτησα κακή φήμη: «απ' τη μέρα που διέδωσε κάποιος πως έχω μπλέξει με ναρκωτικά, μου βγήκε τ' όνομα». **β.** έχασα τη φερεγγυότητά μου: «μια φορά δεν πλήρωσα μια επιταγή κι αμέσως μου βγήκε τ' όνομα»·
- να μη λέμε ονόματα βλ. φρ. ονόματα να μη λέμε·
- να χαιρέσαι τ' όνομά σου! **α.** ευχή σε κάποιον επ' ευκαιρία της ονομαστικής του γιορτής. Συνών. να χαιρέσαι τη γιορτή σου! **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση σε κάποιον που αποδίδει στο όνομά του αξία την οποία όμως εμείς αμφισβητούμε: «σε μένα μην κάνεις τον έξυπνο, γιατί εγώ είμαι ο τάδε. -Να χαιρέσαι τ' όνομά σου! Λες και δεν ξέρουμε τι κουμάσι είσαι»·
- ντροπιάζω τ' όνομά μου, βλ. φρ. ρεζιλεύω τ' όνομά μου·
- ντρόπιασε τ' όνομά μου, (για γυναίκες), βλ. φρ. ρεζίλεψε τ' όνομά μου·
- ξέχασε τ' όνομά του, **α.** ζαλίστηκε πολύ ύστερα από ισχυρό χτύπημα που δέχτηκε στο κεφάλι του: «του 'ρθε μια αδέσποτη πέτρα στο κεφάλι και ξέχασε τ' όνομά του». Από το ότι συμβαίνει πολλές φορές να παθαίνει πρόσκαιρη αμνησία κάποιος, όταν δέχεται χτύπημα στο κεφάλι. **β.** ένιωσε μεγάλη χαρά, ευχαρίστηση ή μεγάλη

έκπληξη ή απορία: «ήταν τόσο νόστιμο το φαγητό που έφαγε, που ξέχασε τ' όνομά του || μόλις με είδε να κυκλοφορώ με τέτοια αυτοκινητάρα, ξέχασε τ' όνομά του || του γνώρισα μια γυναίκα, που, μόλις την είδε, ξέχασε τ' όνομά του»·

- ο λύκος έχει τ' όνομα κι η αλεπού τη χάρη, βλ. λ. [λύκος](#)·

- οικογενειακό όνομα, το επίθετο, το επώνυμο κάποιου: «ξέρω πως ονομάζεται Γιώργος, αλλά δεν ξέρω να σου πω το οικογενειακό του όνομα»·

- όνομα και μη χωριό, λέγεται συνήθως ειρωνικά για πρόσωπο που έχει κάνει κάτι μεμπτό, που για κάποιο λόγο δε θέλουμε να το κατονομάσουμε, ενώ ο συνομιλητής μας γνωρίζει για ποιόν πρόκειται: «σαν να μην ξέρουμε τώρα ποιος έκανε τη λοβιτούρα, όνομα και μη χωριό»·

- όνομα και πράμα, αυτό που λέγεται για κάποιον ή για κάτι δεν είναι μόνο φήμη, αλλά και πραγματικότητα, ανταποκρίνεται απόλυτα στη φήμη του: «είχε μια γκομενάρα μαζί του σκέτη νεράιδα, όνομα και πράμα σου λέω»·

- όνομα κι εξυπηρέτηση, δηλώνει πως το όνομα που αναφέρεται, ιδίως ονομασία εμπορικής φίρμας, παρέχει στους πελάτες πολλούς τρόπους αγοράς, μεγάλη εξυπηρέτηση προκειμένου να αγοράσει κανείς κάτι. Θυμηθείτε το σλόγκαν: *Κωτσόβολος, όνομα κι εξυπηρέτηση*·

- ονόματα να μη λέμε, λέγεται συνήθως ειρωνικά για πρόσωπο που έχει κάνει κάτι μεμπτό, που για κάποιο λόγο δε θέλουμε να το κατονομάσουμε, ενώ, τις πιο πολλές φορές ο συνομιλητής μας ξέρει για ποιόν πρόκειται: «σαν να μην ξέρουμε τώρα ποιος έβαλε χέρι στο ταμείο, ονόματα να μη λέμε»· βλ. και φρ. *δε λέμε ονόματα*·

- ορκίζομαι στ' όνομά του, βλ. φρ. *πίνω νερό στ' όνομά του*·

- παίρνω τ' όνομα (κάποιου), **α.** λέγεται σε περιπτώσεις που, σύμφωνα με το έθιμο, ένα παιδί βαφτίζεται με το όνομα του παππού ή της γιαγιάς ή άλλου στενού συγγενικού προσώπου, ή στις περιπτώσεις που, σύμφωνα με τις νέες συνήθειες, κάποια άλλη αιτία δίνει όνομα στο παιδί: «όταν γεννήθηκα, έτυχε να έχει μόλις πεθάνει η αδερφή της μάνας μου και πήρα τ' όνομα που είχε || από πού πήρες τ' όνομα Αλίκη; -Τότε ήταν της μόδας οι ταινίες της Βουγιουκλάκη κι η μάνα μου ήταν φαν». **β.** παντρεύομαι κάποιον: «μετά από πέντε χρόνια δεσμό, επιτέλους πήρε τ' όνομά του». (Λαϊκό τραγούδι: *μα τώρα που 'γινες αφέντρα της καρδιάς μου και **πήρες τ' όνομα** του κύρη μου κυρά για να μην έχουμε μπλεξίματα σαν του γιαλού τα κύματα να πας με τα δικά μου τα νερά*). Από το ότι, όταν μια γυναίκα παντρεύεται, παίρνει το οικογενειακό όνομα του συζύγου της. Από τη στιγμή όμως που η γυναίκα βγήκε δυναμικά στην παραγωγή και πάλεψε σκληρά για τα δικαιώματά της σαν άτομο στην κοινωνία, αυτό δεν είναι απόλυτο και στο εξής είτε η γυναίκα κρατάει το οικογενειακό της όνομα είτε μετά το δικό της έπεται του συζύγου της, π.χ.: Ελένη Κατσούλη-Κάτου, δηλ. η Ελένη Κατσούλη παντρεύτηκε τον Αναστάσιο Κάτο·

- παίρνω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου βλ. συνηθέστ. *πάνω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου*·

- πες για τ' όνομά μου, ρώτησε να μάθεις για το ποιόν μου, για το χαρακτήρα μου, ρώτησε να μάθεις τι σόι άνθρωπος είμαι: «πες για τ' όνομά μου, όπου θέλεις, κι αν ακούσεις κακή λέξη, να με φτύσεις!». (Λαϊκό τραγούδι: *αν δεν πιστεύεις, ρώτησε και **πες για τ' όνομά μου**, με δείχνουν με το δάχτυλο για την παλικαριά μου*)·

- πάνω τ' όνομα (κάποιου) στο στόμα μου, αναφέρομαι σε κάποιον με όχι κολακευτικά λόγια, κακολογώ κάποιον: «αν πιάσεις ξανά τ' όνομα της οικογένειάς μου στο στόμα σου, θα σε μαυρίσω στο ξύλο»·

- πίνω νερό στ' όνομά του, βλ. λ. [νερό](#)·

- πίνω στ' όνομα (κάποιου), πίνω στην υγεία κάποιου: «λείπει ο φίλος μας στο εξωτερικό και πίνουμε στ' όνομά του». (Λαϊκό τραγούδι: *τους μάγκες όλους γλένταγες κι αυτοί σε αγαπάνε και **στ' όνομά σου, Γιάννη μου, τα πίνουν** και ρα σπάνε*)·

- ρεζίλεύω τ' όνομά μου, το διασύρω, το εξευτελίζω: «ρεζίλεψες τ' όνομά σου με τους αλήτες που κάνεις παρέα». (Λαϊκό τραγούδι: **ρεζίλεψα στην τρέλα μου τ' όνομα** του πατέρα μου και κλαίω απ' τη ντροπή μου)·
- ρεζίλεψε τ' όνομά μου, (για γυναίκες) η γυναίκα με την οποία είμαι παντρεμένος με απάτησε: «δε θέλω να την ξαναδώ στα μάτια μου, γιατί ρεζίλεψε τ' όνομά μου»·
- στ' όνομα (κάποιου), για λογαριασμό, κυριότητα κάποιου: «πέρασε κάποιος κι άφησε αυτό το δέμα στ' όνομά σου». (Λαϊκό τραγούδι: **θα σου στείλω στ' όνομά σου** τέλια για τον μπαγλαμά σου)·
- τ' όνομά του μεγάλο κι ο κώλος του αδειανός, λέγεται στην περίπτωση που η φήμη ενός ανθρώπου δε συμβαδίζει με τον πλούτο: «σπουδαίος συγγραφέας, δε λέω, αλλά τ' όνομά του μεγάλο κι ο κώλος του αδειανός, γιατί να φάει δεν έχει ο φουκαράς!»·
- της βγάζω τ' όνομα, διασύρω την υπόληψή της διαδίδοντας κακοήθειες ή φανταστικά γεγονότα, ιδίως ερωτικά: «βγήκε η κοπέλα μια φορά μαζί του και της έβγαλε τ' όνομα χωρίς λόγο». (Λαϊκό τραγούδι: **της το βγάλανε της Άννας τ' όνομά της** κρυφά από τη μαμά της)·
- το βαφτιστικό όνομα (κάποιου), βλ. φρ. το μικρό όνομα (κάποιου)·
- το καλό τ' όνομα δε λησμονιέται, αυτός που έχει καλό παρελθόν, υπολογίζεται πάντοτε και εκτιμάται: «απ' τα υιάτα του ήταν καλό κι ευγενικό παιδί και τον θυμάμαι γιατί, το καλό τ' όνομα δε λησμονιέται»·
- το μεγάλο όνομα (κάποιου), το οικογενειακό όνομα κάποιου, το επώνυμό του: «το μεγάλο όνομα του βιβλιοπώλη που έχει το "Κατώι του Βιβλίου", είναι Μπαρμπουνάκης»·
- το μικρό όνομα (κάποιου), το όνομα που δίνει ο νονός ή η νονά σε κάποιον κατά τη βάφτισή του: «το μικρό όνομα του βιβλιοπώλη Μπαρμπουνάκη είναι Μανώλης και επιμένει να γράφει το όνομά του με ωμέγα»·
- τον γνωρίζω εξ ονόματος, δεν τον γνωρίζω προσωπικά, τον έχω ακουστά: «ξέρω για ποιον μου μιλάς, γιατί τον γνωρίζω εξ ονόματος»·
- του βγάζω τ' όνομα, διασύρω την υπόληψή του, διαδίδοντας κακοήθειες ή φανταστικά επιλήψιμα γεγονότα σε βάρος του: «δε μπορεί κανείς να του βγάλει τ' όνομα, γιατί αυτός ο άνθρωπος είναι άμεμπτος». (Λαϊκό τραγούδι: **δεν ξανακάνω φυλακή και στου Καπετανάκη - γιαβρούμ, γιατί μου βγάλαν τ' όνομα** πώς πίνω το μαυράκι - αμάν)·
- του (της) βγάζω τ' όνομα, βλ. φρ. του (της) δίνω τ' όνομα·
- του (της) δίνω τ' όνομα, του (της) δίνω ένα όνομα κατά τη βάφτισή του (της), τον (την) ονομάζω: «η νονά της της έδωσε τ' όνομα Δέσποινα»·
- φτιάχνω όνομα, βλ. φρ. κάνω όνομα·
- φτύνω στ' όνομά του, δεν κρύβω τη μεγάλη έχθρα που έχω για το άτομο που γίνεται λόγος: «είναι πολύ παλιάνθρωπος ο τάδε και φτύνω στ' όνομά του». (Λαϊκό τραγούδι: **σε μας δουλειά δε δίνουμε και στ' όνομά του φτύνουμε**)·
- φωνάζουν τ' όνομά μου, με καλεί κάποιος από μακριά ονομαστικά: «μου φάνηκε σαν ν' άκουσα να φωνάζουν τ' όνομά μου»·
- φωνάζω με τ' όνομά του (κάποιου), καλώ ονομαστικά κάποιον: «καλά, δεν ακούς τόση ώρα που σε φωνάζουν με τ' όνομά σου;»·